

6. Rusakova T. G. Stanovlenie duhovnogo opyta lichnosti v mladshem shkol'nom vozraste [Forming of moral experience of a person in junior age] / T. G. Rusakova // Pedagogika. – 2009.– №2.– S. 32. (in Russian)
7. Scherbo A. B. Formy i metody pozaklasnoyi roboty z estetychnoho vyhovannya uchniv [Forms and methods of extra-curricular activity during aesthetic education] /A. B. Scherbo, D.M.Dzhola. – К.: Radyanska shkola. 1972. – 166 s. (in Russian)

Аннотация. В статье раскрыто значение внеклассной и внеурочной работы в формировании эстетической культуры младших школьников. Обосновывается роль эстетического воспитания в процессе развития личности ученика. Освещаются особенности развития морально-ценностных ориентаций у младших школьников и их место в формировании эстетической культуры. Определено место внеклассной и внеурочной работы в единой системе воспитания школьников.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, эстетическая культура, внеклассная работа, внеурочная работа, младшие школьники.

Summary. The article deals with the meaning of out-of-class activity in the process of forming aesthetic culture of junior schoolchildren. The role of aesthetic education in the process of development of the pupil's individuality is grounded. The peculiarities of development of moral-value orientations of in junior pupils and their place in forming of aesthetic culture are lighted. The place of out-of-class and out-of-school activity in the system of education are defined.

Keywords: aesthetic education, aesthetic culture, out-of-class and out-of-school activity, junior pupils.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2015

М. Г. Савельєв

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ: АНАЛІЗ ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ

Анотація. Для сучасної системи вищої освіти сьогодні як ніколи важлива проблема якісної підготовки спеціалістів, оскільки у світі складається ситуація, коли просто освіта нічого не вирішує. Для створення сучасної економіки і суспільних відносин взагалі, для розвитку соціальної і культурної сфер суспільства, необхідна тільки якісна освіта – гарантія багатства і процвітання будь-якої країни. Відповідно до професійної компетентності вчителя, його практичної підготовки сучасні вимоги набувають більш вираженого характеру. Підготовка майбутніх вчителів технологій потребує з'ясування вікових особливостей, із якими пов'язується продуктивність і ефективність людини в галузі професійної компетентності.

Ключові слова: професійна підготовка, вікові особливості, майбутні вчителі технологій, професійне самовизначення, соціальна ситуація, новоутворення.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх вчителів технологій потребує з'ясування вікових особливостей, із якими пов'язується продуктивність і ефективність людини в галузі професійної компетентності. З метою визначення вікового періоду, сензитивного до її розвитку, звернемося до аналізу вікових циклів особистості.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. За даними аналізу наукових джерел існує декілька підходів до вікової періодизації, якою охоплюється весь життєвий цикл людини. Звертаючись до проблеми визначення вікових меж юності та дорослості, необхідно відзначити, що характерною особливістю є їх певна «розмитість», пов'язана з історичними, культурними, соціальними та психофізіологічними характеристиками. Зважаючи на це, у сучасній психології все більше утверджується думка Г. Крайг, згідно з якою точно вказати межі стадій розвитку дорослих досить важко, якщо взагалі можливо [4, с. 56].

Зважаючи на це, ми будемо спиратися на позицію, близьку до поглядів Ш. Бюлер, Е. Еріксона, Г. Крайг, Е. Шпранглера, згідно якої верхня межа юнацького віку визначається у 20 років, за нею починається рання дорослість.

Віковий проміжок, на який припадає період підготовки молодших спеціалістів у коледжах та бакалаврів університетів, здебільшого визначається межами від 15 до 22-23 років та знаходиться на перетині періодів юності та ранньої дорослості. Отже, перед нами постає завдання порівняння психологічного змісту вказаних онтогенетичних періодів у контексті визначення найбільш сприятливих умов формування та розвитку наступності у проектно – технологічній підготовці майбутніх фахівців.

І. Кон, юнацький вік, як і підлітковий, вважає перехідним етапом від дитинства до дорослості. У психологічному плані юність вирішує завдання кінцевого етапу соціалізації – остаточного самовизначення і інтеграції у суспільство дорослих, пошук та знаходження власного місця в ньому. У юнаків розвивається потреба в спілкуванні та засоби його здійснення, формується теоретичне, формальне мислення, стають стійкими інтереси, виникає здатність орієнтуватися у різних сферах суспільного життя. Це відбивається на формуванні наукового та громадянського світогляду, розвитку рефлексії, яка забезпечує критичне і свідоме ставлення до себе, на виникненні готовності до трудової діяльності.

Мета статті: проаналізувати особливості професійної підготовки майбутніх вчителів та вікові особливості розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пошуки сенсу життя, свого місця у світі можуть стати особливо напруженими. Виникають нові потреби інтелектуального і соціального порядку, задоволення яких буде можливим тільки в майбутньому; іноді – внутрішні конфлікти і труднощі у відносинах з оточуючими. Проте юність, порівняно з підлітковим віком, є періодом стабілізації, коли молода людина психологічно майже повністю готова до подальшого дорослого життя. У юнаків розвивається потреба в

спілкуванні та засоби його здійснення, формується теоретичне, формальне мислення, стають стійкими інтереси, виникає здатність орієнтуватись у різних сферах суспільного життя. Все це відбивається на формуванні наукового та громадянського світогляду, розвитку рефлексії, яка забезпечує критичне і свідоме ставлення до себе, на виникненні готовності до трудової діяльності. Провідна діяльність в цей період пов'язана з виникненням мотиву самовдосконалення та потреби в досягненні, які виявляються в прагненні покращити свої успіхи в навчанні, свої знання з різних предметів, розширити світогляд. Для даного віку характерна перевага внутрішньої мотивації над зовнішньою яка дає можливість усвідомлено керувати своїми потребами і прагненнями, опанувати свій внутрішній світ, формувати життєві плани і перспективи.

Головним новоутворенням юності виступає особистісне і професійне самовизначення (Л. Божович, І. Кон, А. Мудрик, Х. Ремшмідт, Д. Фельдштейн, П. Шавир та ін.). У зв'язку з цим на перший план виходить побудова життєвого плану, що полягає в усвідомленні способів досягнення намічених цілей. Соціальна ситуація юнацького віку зумовлює успадковану від підліткового віку потребу автономії від дорослих. За І. Коном [3], юнаки прагнуть до автономії у сфері поведінки і емоцій та до нормативної автономії. Остання передбачає боротьбу за право мати власні цінності, ідеали, моральні установки. Прагнення до такої незалежності, захист своїх цінностей супроводжується проявами максималізму (прийняття цінностей, які протилежні цінностям дорослих). На відміну від підліткового негативізму, критики, опозиції батькам для юності характерні процес відособлення і навіть тимчасове усунення від сім'ї, після якого емоційний контакт відновлюється на більш високому рівні, а відносини стають партнерськими, в яких і дорослий юнак, часто вже з власною сім'єю, і батьки допомагають один одному в процесі власного розвитку. Проте до процесу реального відділення від сім'ї не завжди готові як сама молода людина, так і її сім'я. Утруднити процес відособлення може нерозв'язаність провідних завдань розвитку юності: формування соціальної зрілості і особистісного самовизначення.

Крім завершення процесу відділення від сім'ї, в період юності відбувається усвідомлення старіння батьків, яке є прообразом власного старіння. Це може викликати досить сильні емоційні реакції: тільки тепер приходить розуміння суті життя батьків, їх помилок і досягнень.

Розвиток пізнавальних процесів досягає такого рівня, який забезпечує готовність до виконання всіх видів розумової діяльності дорослої людини. Когнітивні процеси стають більш досконалими і гнучкими, що позитивно відображається на розвитку мотиваційно-сміслової сфери. Разом із тим пізнавальні процеси можуть випереджати особистісний розвиток учнів, тому буває, що захоплення теоретизуванням та логічними побудовами далеко не завжди втілюється в практичній діяльності. Юнацький вік має велике значення для розвитку емоційної сфери особистості. За даними П. Якобсона, це критичний вік, оскільки в цей час закладаються основи емоційного життя людини, які стають фундаментом її емоційності в дорослому віці [7].

В юнацькому віці зростає рівень свідомого самоконтролю своєї поведінки. Порівняно з підлітковим віком загальний фон емоційного самопочуття вирівнюється, оскільки емоційні реакції вже менше залежать як від гормональних, фізіологічних процесів, так і від зовнішніх впливів. В юнацькому віці розвиваються інтереси, захоплення, які, проте, часто видаються ірраціональними, дивними (наприклад, колекціонування непотрібних речей). Поряд із почуттями, що спрямовані на певний предмет, явище, формуються узагальнені почуття – почуття прекрасного, гумору тощо. П. Якобсон називає їх світоглядними, бо вони виражають загальні, стійкі світоглядні установки особистості [7]. Важливе значення для старшокласників мають емоційні стосунки з ровесниками, насамперед дружба і кохання.

В юнацькому віці змінюється співвідношення тілесних та морально-психологічних компонентів структури особистості. Юнак намагається пізнати себе, що сприяє саморозвитку та самовихованню, а також формує певні моральні переконання, якими він буде керуватися в житті. Моральна самосвідомість досягає інтерналізації принципів та набуває автономії, що свідчить про посилення розвитку таких почуттів, як совість та відповідальність. Пізнання життя і свого місця в ньому просуває юнака до глибокого розуміння своїх зв'язків, стосунків з іншими людьми, правил цих відносин, тобто моральних основ, до усвідомлення потенційної потреби у духовності. Підсумком роздумів про себе, діалогів із самим собою, самоаналізу, саморефлексії стає обґрунтування моральних мотивів і визначення моральної позиції.

На думку Х. Ремшмідта, в юності відбувається перегляд цінностей та звільнення від егоцентризму, що пов'язано з встановленням принципу взаємності моральних обов'язків. Серед характеристик цього принципу виділяють оцінювання себе за такими ж критеріями, як і інших; використання загальних принципів як основи моральної поведінки; здатність враховувати інтереси інших так, як власні.

У юнацькому віці відбувається подальший розвиток когнітивної сфери особистості – сприймання, уваги, пам'яті та мислення. Найважливішим досягненням тут є розвиток абстрактного, логічного мислення, яке інтелектуалізує інші пізнавальні процеси. З формуванням логічного мислення пов'язаний розвиток уваги, зокрема її довільності та стійкості. Розвиток пізнавальних процесів досягає такого рівня, який забезпечує готовність до виконання всіх видів розумової діяльності дорослої людини. У юнацькому віці зростає рівень свідомого самоконтролю поведінки. Центральне місце у розвитку особистості займає розширення і ускладнення її мотиваційної сфери (потреб, мотивів, ціннісних орієнтацій, переконань, намірів, цілей). У старшому шкільному віці поступово виникають і стають домінуючими нові мотиви поведінки, які підпорядковують собі всі інші, визначаючи тим самим спрямованість особистості.

У ранній юності завершується становлення мотиваційної сфери особистості, її потреби і мотиви виходять за межі сім'ї та школи. Інтереси, схильності та здібності стають конкретнішими і пов'язуються з життєвою перспективою і майбутньою професійною діяльністю. Зростає

усвідомленість власних мотиваційних утворень, що є ознакою особистісного розвитку. Розвиваються та набувають стійкості інтереси, часто пов'язані з майбутніми життєвими планами. Розвиток ціннісних уявлень у період ранньої юності характеризується їх ускладненням, деперсоніфікацією, зростаючою лібералізацією та особистісною незалежністю. Вибір свого подальшого життєвого шляху, самовизначення є інтегративним мотиваційним центром, що визначає особистісну поведінку, діяльність, інтереси, уподобання, ставлення до оточуючої дійсності. За змістом на перше місце виходять мотиви, які пов'язані з життєвим планом, формуванням майбутніх намірів, світогляду та самовизначення.

За Е. Еріксоном, період юнацтва є періодом розв'язання кризи ідентичності: ідентичність проти змішування ролей. На його думку, юнацька захоханість та любов є способом досягнення чіткої визначеності власної психологічної та сексуальної ідентичності. Також шляхом інтеріоризації ідеалів відбувається усвідомлення соціальної та майбутньої професійної ідентичності [6]. Для цього вікового проміжку притаманні кризи ідентичності та самовизначення. Віковий етап юнацтва характеризується формуванням якісно нового, вищого рівня самосвідомості. Завершується формування рольових позицій чоловіка і жінки. Вперше особистість усвідомлює свою самостійність і відповідальність за своє життя, за свої шлюбно-сімейні стосунки. Надбанням цього вікового періоду є здатність особистості самостійно і відповідально робити життєві вибори. Це також час отримання професійної освіти. Одночасно зі спілкуванням, навчанням теж набуває великого значення. Значно змінюється і мотивація навчальної діяльності. Навчально-пізнавальна діяльність починає визначатися мотивами, спрямованими на реалізацію майбутнього, усвідомлення своєї життєвої перспективи і професійних намірів, що свідчить про спрямованість старшокласників у майбутнє. Необхідність молоді закріпитися у світі дорослих зумовлює пошуки себе у юнацькому віці. Енергійні юнаки, що переросли межі батьківської сім'ї і ще не знайшли власної форми самовияву, приміряють різні моделі поведінки, відмовляються від них і підбирають нові.

Щодо періоду дорослості, то він в цілому вважається недостатньо вивченим та розробленим напрямом досліджень порівняно з розвитком людини в дитинстві та юності. Систематичні комплексні дослідження періоду дорослості були організовані і проведені під керівництвом Б. Ананьєва та продовжені у дослідженнях О. Кроніка, Ю. Кулоткіна, Н. Підгорецької, Є. Рибалко, О. Степанової, Г. Сухобської та інших. Серед західних учених цей віковий період був предметом досліджень Д. Бромлей, Г. Гримма, Е. Еріксона, Р. Кеган, Д. Левінсона, Б. Окун та багатьох інших.

На думку Є. Рибалко і Л. Головей, провідні відмінності дорослості від юнацького віку полягають у тому, що в цей період завершується психосоматичний розвиток і процес статевого дозрівання, фізичний розвиток характеризується найвищим рівнем інтелектуальних, творчих та професійних досягнень. Психічні функції знаходяться в умовах оптимального навантаження, підсиленої мотивації, операційних перетворень [2, с. 226].

Як засвідчили дослідження Б. Ананьєва, у процесі онтогенетичного розвитку виділяються дві фази. Перша – характеризується загальним фронтальним прогресом функцій; під час другої – еволюція супроводжується їх спеціалізацією щодо визначеної діяльності. Якщо під час першої фази розвитку в ролі провідного механізму виступає функціональний онтогенетичний, то впродовж другої – провідними виступають операціональні механізми, а тривалість цієї фази визначається ступенем активності людини як суб'єкта та особистості. Отже, досягнення високих рівнів розвитку в зрілому віці є можливим унаслідок того, що психічні функції знаходяться в умовах оптимального навантаження, підсиленої мотивації, операційних перетворень [2], що переконливо свідчить на користь обрання вікового періоду дорослості як оптимального в контексті дослідження життєтворчості особистості. У період ранньої дорослості формується власний образ життя, виробляються життєві стратегії, відбувається засвоєння професійних ролей, включення до соціальної активності. Рання дорослість – це період «входження» у професію, соціально-професійна адаптація, усвідомлення громадських прав та обов'язків, соціальної відповідальності; утворення сім'ї та налагодження сімейних стосунків, розв'язання побутових і бюджетних проблем, вироблення стилю виховання дітей [8, с. 105].

Досить істотні зміни особистості пов'язані із соціальною ситуацією розвитку дорослої людини. Домінуюче місце займають мотиви, спрямовані на самовизначення та підготовку до самостійного життя. Ці мотиви отримують особистісний смисл та стають дійовими. Провідною діяльністю періоду ранньої дорослості є професійне навчання, або ж трудова діяльність. Це сприятливий період для засвоєння ділових норм і стосунків між людьми, оволодіння професійно-трудовими навичками. Засвоєні в цей період знання, уміння, навички надалі розвиваються і удосконалюються в професійній діяльності [5, с. 274].

Соціальні орієнтири та культурні запити дорослої молодої людини можуть підтримувати, розширювати або руйнувати набуті протягом юності форми поведінки, потребуючи розвитку нових. Молода людина опиняється в ситуації необхідності вибору та розв'язання численних проблем. Життя людини у період ранньої дорослості ускладнюється, стає неповторним. Значно зростає його інтенсивність, що скорочує час для роздумів про те, чого вона хоче від життя, чи правильно живе. Становлення людини як суб'єкта життєдіяльності виявляється в її активності у різних сферах життя, розв'язанні життєвих проблем, володінні засобами і способами самовираження, саморегуляції та організації свого життя. Молода людина здатна обирати напрям і спосіб життя, визначати основні цілі, етапи їх досягнення і підпорядкованість цих етапів; розв'язувати основні суперечності життя, досягти своїх життєвих цілей і реалізувати плани; творити цінності свого життя, розширювати коло інтересів, захоплень [5, с. 271].

Специфічність різних етапів професійного становлення молодої людини як необхідної ознаки будь-якого розвитку проглядається, з одного боку, в «якісній визначеності» різних типів провідної діяльності, які суб'єкт виконує послідовно в ході професіоналізації (ігрова, навчальна,

трудова), з другого боку – у «квартируванні» загальних тенденцій її психічного розвитку (наприклад у вигляді стадій адаптації, реалізації та ін.). У цілому ж ці загальні тенденції такі: спочатку мова має йти про становлення, формування професійно значущих якостей, а потім – про їх подальший розвиток і вдосконалення [5, с. 55].

На думку Г. Крайг, у західній психології процеси досягнення ідентичності та встановлення близькості є центральними для розуміння розвитку в дорослому віці. Розвиток дорослої людини можна розглядати в контексті трьох самостійних систем, які пов'язані з різними аспектами її Я: Я як індивідуума, Я як члена сім'ї, Я як робітника. У центрі цих систем – розвиток того, що було названо Е. Еріксоном близькістю та генеративністю – і те й інше пов'язане з формуванням ідентичності. [4, с. 674].

Період ранньої дорослості надає численні підстави для перевірки проектно – технологічної підготовки майбутніх вчителів на всіх можливих професійних рівнях. Молода людина знаходиться в ситуації необхідності вибору та розв'язання численних проблем. До завершення раннього дорослого віку людина усвідомлює, що досягнення рубежів кар'єри дається не так легко, як здавалося. Мотивами професійної діяльності в ранньому дорослому віці є творча самореалізація, задоволення потреб у професійному спілкуванні та соціальних контактах. На цьому рубежі людина починає реально дивитися на світ, жити поточними подіями та досягненнями. Впевненість у власних силах, усвідомлення професійної компетентності, а також визнання певних обмежень і адекватний рівень домагань, що ґрунтується на життєвому досвіді, забезпечують відчуття цілісності життя, задоволення ним. Тобто доросла людина опиняється перед численними життєвими ситуаціями, що вимагають від неї прийняття ефективних рішень як у галузі власного професійного проекту, так і стосовно інших численних аспектів життя у суспільстві. Іншими словами, від неї вимагається володіння соціальною та особистісною професійною компетентністю. Це означає, що вона вже повинна володіти певним рівнем професійної компетентності, підвищуючи та вдосконалюючи проектно – технологічну підготовку.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, для формування основних підструктур наступності у проектно – технологічній підготовці майбутніх вчителів найсприятливішим виявляється саме період юнацького віку. Сприятливими факторами такого формування виступають закономірності психічного розвитку (завершення розвитку найголовніших психічних функцій, важливі новоутворення), провідної діяльності та зони найближчого розвитку. Вочевидь, проблема подальшого дослідження наступності у проектно-технологічній підготовці майбутніх вчителів технологій потребує з'ясування вікових особливостей, із якими пов'язується продуктивність і ефективність людини в галузі професійної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды / Борис Герасимович Ананьев. – М., 1980.

2. Демчук О. О. Вікові особливості становлення життєвої компетентності особистості / О. О. Демчук // Наук. зап. Сер., Психологія і педагогіка (Острог, 10 лют. 2010 р.) / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2010. – № 14 – С. 132–138.
3. Кон И. С. Открытие «Я» / Игорь Семенович Кон. – М., 1978. – 367 с.
4. Крайг Г. Психология развития / Грег Крайг // – СПб. : Питер, 2000. – 992 с. : ил. – (Мастера психологии).
5. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / Олександр Васильович Скрипченко, Любов Василівна Долинська, Зоя Володимирівна Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
6. Эриксон Э. Детство и общество / Э. Эриксон. – СПб., 1999. – 415 с.
7. Якобсон П. М. Психологические компоненты и критерии становления зрелой личности / П. М. Якобсон // Психологический ж-л. – 1981. – Т. 2., № 4. – С. 141–149.
8. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент : монографія / Вадим Маркович Ямницький. – О. : ПНЦ АПН України ; СВД Черкасов М.П., 2006 – 362 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Anan'ev B. G. Izbrannye psihologicheskie trudy [Selected psychological works] / Boris Gerasimovich Anan'ev. – M., 1980. (in Russian)
2. Demchuk O. O. Vikovi osoblyvosti stanovlennia zhyttievoi kompetentnosti osobystosti [Age peculiarities of forming vital competence of personality] / O. O. Demchuk // Nauk. zap. Ser., Psykholohiia i pedahohika (Ostroh, 10 liut. 2010 r.) / Nats. un-t «Ostrozka akademiia». – Ostroh, 2010. – № 14 – S. 132–138. (in Ukrainian)
3. Kon I. S. Otkrytie «Ja» [Discovering “I”] / Igor' Semenovich Kon. – M., 1978. – 367 s. (in Russian)
4. Krajg G. Psihologija razvitiia [Psychology of development] / Grejg Krajg // – SPb. : Piter, 2000. – 992 s. : il. – (Mastera psihologii). (in Russian)
5. Skrypchenko O. V. Vikova ta pedahohichna psykholohiia : [Age and pedagogic psychology] navch. posib. / Oleksandr Vasylovych Skrypchenko, Liubov Vasylivna Dolynska, Zoia Volodymyrivna Ohorodniichuk ta in. – K. : Prosvita, 2001. – 416 s. (in Ukrainian)
6. Jerikson Je. Detstvo i obshchestvo [Childhood and society] / Je. Jerikson. – SPb., 1999. – 415 s. (in Russian)
7. Jakobson P. M. Psihologicheskie komponenty i kriterii stanovlenija zreloj lichnosti [Psychological components of formation a mature person] / P. M. Jakobson // Psihologicheskij zh-l. – 1981. – T. 2., № 4. – S. 141–149. (in Russian)
8. Yamnytskyi V. M. Rozvytok zhyttietvorchoi aktyvnosti osobystosti: teoriia ta eksperyment [Development of vital an creative personality : theory and experiment] monohrafiia / Vadym Markovych Yamnytskyi. – O. : PNTs APN Ukrainy ; SVD Cherkasov M.P., 2006 – 362 s. (in Ukrainian)

Аннотация. Для современной системы высшего образования сегодня как никогда важна проблема качественной подготовки специалистов, поскольку в мире складывается ситуация, когда просто

образование ничего не решает. Для создания современной экономики и общественных отношений вообще, для развития социальной и культурной сфер общества, необходимо только качественное образование – гарантия богатства и процветания любой страны. Согласно профессиональной компетентности учителя, его практической подготовке современные требования приобретают более выраженный характер. Подготовка будущих учителей технологий требует выяснения возрастных особенностей, с которыми связывается производительность и эффективность человека в области профессиональной компетентности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, возрастные особенности, будущие учителя технологий, профессиональное самоопределение, социальная ситуация, новообразования.

Summary. Nowadays the problem of training quality specialists is very important, because the world situation confirms that only to receive education is not enough for future life. To create modern economics and social relations, to develop social and cultural spheres of the society it is necessary qualitative education which is seen as a guarantee of wealth and prosperity any country. The modern requirements to the quality of education which include professional competency and practical training are very high. Professional training of future teachers of technology is connected with lightening their age peculiarities which are connected with productivity and efficiency of any person and his professional competence.

Key words: professional training, age characteristics, future teachers of technology, professional self-determination.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2015

О. М. Федорук

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ ЯК ЕФЕКТИВНА УМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА У ВНЗ

Анотація. У статті подається опис електронного документообігу як ефективної умови організації навчального процесу. Злагоджена організація роботи викладача та студента є невід'ємною ознакою успішного існування ВНЗ. Проблема забезпечення ефективної організації документообігу в інформаційних системах галузі освіти як технологічних компонентах навчальних закладів і установ управління освітою є важливим практичним завданням модернізації освіти в Україні.

Проблемою в організації ефективного документообігу у ВНЗ є застарілі методи у роботі з документами, які необхідно змінювати на більш сучасні, використовуючи інноваційні технології.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, електронний документообіг, освіта, ефективна організація роботи, документи.